

Kúria
végzése

Az ügy száma: Bfv.II.670/2022/7.
A határozat szintje: felülvizsgálat
A tanács tagjai: Dr. Somogyi Gábor, a tanács elnöke
Dr. Boros Tibor, előadó bíró
Dr. Harangozó Attila, bíró
Dr. Demeter Zsuzsanna, bíró
Dr. Metzing Márton, bíró
Az eljárás helye: Budapest
Az eljárás formája: tanácsülés
Az ülés napja: 2023. április 6.
Az ügy tárgya: költségvetési csalás büntette és más bűncselekmények
Terhelt: III. rendű terhelt
Elsőfok: Gyulai Törvényszék, 19.B.280/2019/198., ítélet, tárgyalás,
2021. szeptember 16.
Másodfok: Szegedi Ítéltábla, Bf.II.1/2022/31., ítélet, nyilvános ülés,
2022. április 7.
Harmadfok: -
Az indítvány előterjesztője: III. rendű terhelt védője
Az indítvány iránya: a terhelt javára

Rendelkező rész

A Kúria a költségvetési csalás büntette és más bűncselekmények miatt I. rendű terhelt és társai ellen folyamatban volt büntetőügyben a III. rendű terhelt védője által előterjesztett felülvizsgálati indítványt elbírálv a Gyulai Törvényszék 19.B.280/2019/198. számú, valamint a Szegedi Ítéltábla mint másodfokú bíróság Bf.II.1/2022/31. számú ítéletét a III. rendű terhelt tekintetében hatályában fenntartja.

A Kúria végzése ellen fellebbezésnek vagy felülvizsgálatnak nincs helye, és ebben az ügyben az indítvány előterjesztője, valamint más jogosult azonos tartalommal újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

Indokolás

[1] I. A Gyulai Törvényszék a 2021. szeptember 16-án kihirdetett 19.B.280/2019/198. számú ítéletével a III. rendű terheltet bűnösnek mondta ki bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntetében [Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont 3. fordulat, (5) bekezdés b) pont 2. fordulat], költségvetési csalás büntetében a [Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont 3. fordulat, (4) bekezdés b) pont 2. fordulat], 3 rendbeli, két esetben bűnsegédként

megvalósított, folytatólagosan elkövetett hamis magánokirat felhasználásának vétségében (Btk. 345. §), és folytatólagosan elkövetett számvitel rendje megsértésének büntetében [Btk. 403. § (1) bekezdés a) és b) pont]. Ezért őt – mint bűnszervezetben elkövetőt, halmazati büntetésül – 5 év fegyház fokozatú szabadságvesztésre, 5 év gazdasági társaság vezető tisztségviselője foglalkozástól eltiltásra és 5 év közügyektől eltiltásra ítélte azzal, hogy feltételes szabadságra nem bocsátható, illetve a III. rendű terhelttel szemben 29.696.269 forint erejéig vagyonekobzást rendelt el.

[2] Az ítélet ellen a III. rendű terhelt felmentésért, védője elsődlegesen felmentésért, másodlagosan eltérő tényállás és jogi minősítés okán enyhítésért jelentett be fellebbezést. A fellebbezések nyomán eljáró Szegedi Ítéltábla mint másodfokú bíróság Bf.II.1/2022/31. számú ítéletével az elsőfokú ítéletet megváltoztatta, a III. rendű terhelt terhére megállapított költségvetési csalás büntetét [Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont 3. fordulat, (4) bekezdés b) pont 2. fordulat] közvetett tettesként elkövetettnek minősítette, s vele szemben a vagyonekobzást mellőzte. Egyebekben az elsőfokú ítéletet a III. rendű terhelt vonatkozásában helybenhagyta.

[3] **II.** A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a III. rendű terhelt védője a Kúriára 2022. június 10-én érkezett felülvizsgálati indítványt terjesztett elő a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontjára, valamint a b) pont ba) alpontjára történő hivatkozással.

[4] A védő indítványának indokolásában előadta, hogy a büntetőügyben eljáró bíróságok nem a megfelelő jogi következtetésekre alapozva állapították meg a terhelt büntetőjogi felelősségét a vád tárgyává tett, bűnszervezetben elkövetett bűncselekmény vonatkozásában. A jogerős ítélet adós maradt annak indokolásával, hogy a konspiratív működés, a bűnszervezetben történő elkövetésre irányuló megállapodás mit is jelentett konkrétan a jelen ügyben, és annak indokai is hiányoznak, hogy a szervezethez csatlakozó III. rendű terhelt milyen körülményekből tudhatta vagy kellett volna tudnia, hogy cselekvőségével egy működő bűnszervezethez csatlakozik. Az ítéletben leírt szervezettség legfeljebb a bűnszövetség megállapítására lehet alkalmas.

[5] A védő szerint elmaradt a csoport konspiratív működésének, továbbá annak a bizonyítása, hogy a csoport tagjainak a bűnszervezetben való részvételük, esetleges formális csatlakozásuk során mi volt a tudattartamuk, és egyáltalán milyen volt a csoport működésének a csatlakozó személyek felé történő megjelenése. Ennek felderítésével lehetett volna következtetést levonni az egyes elkövetők tudattartamára, azaz, hogy tisztában voltak, tisztában lehettek-e azzal, hogy egy súlyos bűncselekményeket elkövető, konspiratíván működő csoporthoz csatlakoznak az általuk kimerített elkövetési magatartással. A bűnszervezetben való elkövetés megállapításához e tudattartam bizonyítása elengedhetetlen.

[6] A jelen üggyel érintett terhelti csoport nem valósított meg bűnszervezetet, mert egymáshoz lazább kapcsolatokkal kötődtek és mellérendelti viszonyban voltak; célszerűségi szempontok miatt ugyan esetenként együttműködtek, de ez éppen az esetleges szervezeti szint felismerését nehezítette. A III. rendű terhelt cselekvősége egy bűnszervezeti láncolatos elkövetésben nem állapítható meg. A terhelt magatartása nem több, mint az elkövetés természetéből adódó szükségszerű együttműködés, amely egyébként minden társas elkövetési alakzat mellé párosul. Elképzelhetetlen, hogy az elkövetésben részt vevő személyek ne egyeztetnének arról, ne szerveznék meg azt, hogy a végrehajtás során kinek milyen szerep jut, hiszen enélkül a cselekményt nem lehetne eredményesen véghez vinni, mint ahogyan egy más bűncselekmény elkövetői is megszervezik azt, hogy kinek, milyen feladata lesz az elkövetés során. A jogerős ítéletben leírtak nem érik el a bűnszervezeti konspiráltan működés szintjét, az ugyanis túlmutat az elkövetés praktikus megvalósításán, annak célja az is, hogy a külvilág és főleg a hatóságok előtt az elkövetők és maga a bűncselekmény rejtve maradjon.

[7] A költségvetési család bűncselekménye minden esetben együtt jár a tevékenységi körök megoszlásával, maga a bűncselekmény feltételez egyfajta szervezettséget. Az elkövetők tevékenysége adott esetben akár különböző szinteken, függőségi viszonyban valósulhatnak meg, ez azonban nem jelenti azt, hogy erre figyelemmel az elkövetők között hierarchia állna fenn.

[8] A jogerős ítéleti tényállásban leírtak egyáltalán nem mutatnak olyan magas fokú szervezettséget és szigorúan hierarchizált jellemzőkkel bíró munkamegosztást, amely egy tényleges bünszervezet működését igazolná és bizonyítaná. Erre tekintettel pedig törvénysértő a bűncselekmény minősítése és emellett törvényi tényállási elemek is hiányoznak a bünszervezet, mint társas elkövetési forma megállapításához.

[9] Mindezek alapján a védő arra tett indítványt, hogy a Kúria az I/1., I/2., és az I/3. számú vádpontok esetén mellőzze a bünszervezetben való elkövetés megállapítását és a III. rendű terhelt vonatkozásában a kiszabott joghátrányt enyhítse.

[10] A Legfőbb Ügyészség a BF.811/2022/2. számú átiratában a felülvizsgálati indítványt részben kizártnak, részben alaptalannak tartotta. Az indítványnak a felülvizsgálat Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontja és b) pont ba) alpontja szerinti okára hivatkozása sem alapos. A védő a bünszervezet megállapítását – tévesen – részben a bűnösség, részben a bűncselekmény minősítése körébe tartozó kategóriaként értékelte. A védő álláspontjával szemben ugyanakkor a bünszervezetben elkövetés megállapítása kizárólag a büntetés kiszabása során jelentőséggel bíró anyagi jogi kérdés.

[11] Az irányadó tényállás alapján a III. rendű terhelt 2014. II. negyedév és 2017 februárja között követte el a bűncselekményeket, azok jogerős elbírálásának időpontja 2022. április 7. napja. A bűncselekmény elkövetése és jogerős elbírálása között a büntető anyagi jogszabályokban változás következett be, a bünszervezet fogalma megváltozott. Az elkövetéskor hatályos bünszervezet fogalmi ismérvei között a csoport hierarchikusan szervezettsége nem szerepelt, miként a konspiratív működés helyett az összehangolt működés volt a fogalmi meghatározás része.

[12] Az irányadó tényállás – szemben a védői állásponttal – rögzíti mindazokat a tényeket, amelyek alapján mind az elkövetéskor, mind az elbíráláskor hatályos bünszervezet fogalmi elemei fennálltára vonható helyes jogi következtetés. Az irányadó tényállás a III. rendű terheltnek a bünszervezet törvényi fogalmában meghatározott tárgyi ismérveit átfogó tudati tényeit, valamint a bűnsegédi tudatára vonatkozó tényeket is tartalmazza, ekként azok jogi értékelésének ténybeli alapja adott.

[13] A részesi felelősség szükségképpen feltételezi azt, hogy a bűncselekmény részese, jelen ügyben a III. rendű terhelt bűnsegédi tudata átfogta azt, hogy a tettes szándéka milyen bűncselekmény elkövetésére irányul és ő ezen bűncselekmény elkövetéséhez nyújt szándékosan segítséget. A III. rendű terhelt tudta, hogy az általa képviselt két gazdasági társaság nem végez valós gazdasági tevékenységet, ennél fogva azok, valamint az I. rendű terhelt által képviselt gazdasági társaságok között valós gazdasági tevékenység nincs. Ennek ellenére – a II. rendű terhelt társával együtt – hosszú időszakon keresztül valótlanul számlázott az I. rendű terhelt számára, illetve az I. rendű terhelt általi, Közösségen belül történő gépjárművek behozatalában személyesen is részt vett, ezáltal tisztában volt az I. rendű terhelt tevékenységével, melyhez anyagi ellenszolgáltatás fejében segítséget nyújtott. A III. rendű terhelt, miként a II. rendű és a IV. rendű terheltek is, az I. rendű terhelt iránymutatásai, utasításai szerint járt el. Az I. rendű terhelt utasításai alapján vettek részt a haszongépjárművek külföldön történő megvásárlásában és Magyarországra történő szállításában.

[14] Mindezek alapján – szemben a védő álláspontjával – megállapítható, hogy az I. rendű, valamint II. rendű, III. rendű és IV. rendű terheltek között nem mellérendeltségi, hanem alá-fölé rendeltségi viszony volt, amelyben az I. rendű terhelt volt az irányító, a III. rendű terhelt, valamint a II. rendű és a IV. rendű terheltek a végrehajtók.

[15] A számlázó cégek tényleges gazdasági tevékenységet nem végeztek, a pénzáadások kapcsán a terheltek kódolt nyelvet használtak, a számlázás, az adózás irányított volt, az egyes cégek pedig strómanok nevére kerültek. Ez – a védői állásponttól eltérően – azt célozta, hogy a csoport működése a külvilág számára leplezett legyen, a bűncselekmény elkövetésének felderítése megghiúsuljon, az elkövetők kiléte ismertté ne váljon.

[16] Mindezek alapján az alapügyben eljáró bíróságok a III. rendű terhelt bűnösségét törvényesen állapították meg, a terhére rótt bűncselekmények jogi minősítése törvényes, miként a költségvetési csalás büntette bünszervezetben elkövetettségének megállapítása is.

[17] Mindezekre tekintettel a Legfőbb Ügyészség arra tett indítványt, hogy a Kúria a Be. 662. § (1) bekezdés a) pontja alapján a sérelmezett ítéleteket hatályában tartsa fenn.

[18] **III.** A felülvizsgálati indítvány nem alapos.

[19] 1. A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, amely a Be. 648. §-a értelmében kizárólag a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen, és a Be. 649. §-ában megjelölt anyagi és eljárási okokból vehető igénybe. A felülvizsgálati okok törvényben meghatározott köre nem bővíthető, az ott meghatározottakon kívül más okból felülvizsgálatnak nincs helye.

[20] Felülvizsgálatnak a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt helye van [Be. 648. § a) pont]. A büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt – az indítványban megjelölt Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpont alapján – akkor terjeszthető elő felülvizsgálati indítvány, ha a bíróság a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével állapította meg a terhelt bűnösségét. Ugyancsak a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt, az indítványban szintén felhívott Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontja alapján pedig akkor van helye felülvizsgálatnak, ha a bíróság a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt, illetve a Btk. más szabályának megsértésével szabott ki törvénysértő büntetést.

[21] A két felülvizsgálati ok jogi természete tehát merőben eltérő. Az előbbi esetben az indítvány azt sérelmezi, hogy a terhelt büntetőjogi felelősségének megállapítása törvénysértő, ehelyett – az irányadó tényállás alapulvételével – a terhelt felmentésének vagy az eljárás megszüntetésének lett volna helye. Az utóbbi írt felülvizsgálati okon alapuló indítvány ellenben nem támadja a bűnösség megállapítását és nem célozza a terhelt felmentését vagy az eljárás megszüntetését, hanem a bűncselekmény téves minősítését vagy más, kötelező büntetés-kiszabási szabály megsértését sérelmezi és annak kiküszöbölésével a törvénysértő joghátrány enyhítésére irányul (a terhelt javára előterjesztett indítvány esetén).

[22] A két felülvizsgálati ok tehát ugyanazon érvek alapján egyidejűleg fogalmilag nem valósulhat meg.

[23] Jelen esetben a védő indítványa nem a büntetőjogi felelősség megállapítását támadta és nem célozta a terhelt felmentését (az eljárás megszüntetését), ekként az a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontjának megfelelő érvet nem tartalmazott.

[24] A Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontja ugyanakkor maga is két, elkülöníthető felülvizsgálati okot szabályoz; felülvizsgálatnak van helye akkor, ha a bíróság jogerős ítéletében kiszabott büntetés téves minősítés (első fordulat) vagy a Btk. más szabályának megsértése miatt (második fordulat) törvénysértő.

[25] Jelen ügyben a védő a III. rendű terhelt bűnösségének a bűnszervezetben való elkövetéssel történő megállapítását és azzal összefüggésben a kiszabott büntetés mértékét kifogásolta.

[26] A Kúria rámutat, hogy a bűnszervezetben való elkövetés az eljárás tárgyát képező bűncselekmény jogi minősítése szempontjából közömbös. Az nem része a jogi minősítésnek, hanem olyan, bármely szándékos bűncselekmény elkövetéséhez kapcsolható többes elkövetői forma, aminek megvalósulása esetén a Büntető Törvénykönyv Általános Részében foglalt jogkövetkezményeket – egyebek mellett az e szervezeti forma keretében elkövetett bűncselekmény büntetési tételkeretének az emelkedését – vonja maga után.

[27] Következésképpen az sem érintené a bűncselekmény minősítésének törvényességét, ha a bíróság a Btk. 459. § (1) bekezdés 1. pontja szerinti feltételek téves megállapításával jutott volna arra az álláspontra, miszerint a terhelt bűnszervezetben követte el a terhére rótt cselekményt.

[28] Így a bűnszervezetben elkövetés téves megállapítására való hivatkozás önmagában, függetlenül a kiszabott büntetéstől, nem felülvizsgálati ok.

[29] A bűnszervezetben elkövetés téves megállapítására hivatkozás a felülvizsgálati indítványban mint „a büntetőjog más szabályának” megsértésére való hivatkozás – azaz a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont második fordulata alapján – lehet alapja a felülvizsgálatnak feltéve, hogy ez a hivatkozás arra is kiterjed, miszerint az említett anyagi jogszabálysértés miatt a kiszabott büntetés törvénytörő [hivatkozott törvényhely ba) alpontja].

[30] A III. rendű terhelt védőjének indítványa tehát a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont második fordulat ba) alpontja szerinti felülvizsgálati oknak felel meg, így a Kúria az alapján az indítványt érdemben elbírálta.

[31] 2. E körben a Kúria vizsgálta, hogy a bűnszervezetben elkövetés megállapítása az irányadó tényállásban foglalt ténymegállapítások alapján törvényes volt-e. A Btk. 2. §-a alkalmazásának szempontjából – tekintettel arra, hogy egyéb eltérés az elkövetéskor és az elbíráláskor hatályos törvény között nincs – a bűnszervezeti minősítés döntő; amennyiben ugyanis a III. rendű terhelt cselekménye nem felel meg az elbíráláskor hatályos bűnszervezet-fogalomnak, úgy a jogerős ítéletben az elbíráláskor hatályos büntetőtörvény alkalmazásának és a bűnszervezeti minősítés mellőzésének lett volna helye.

[32] A Kúria azonban ennek ellenkezőjét állapította meg.

[33] A bűnszervezet jogi szabályozását a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról szóló 1997. évi LXXIII. törvény 1997. szeptember 15. napjával iktatta be a büntetőtörvénybe (korábbi Btk. 137. § 7. pont). A rendelkezést a büntető jogszabályok módosításáról szóló 1998. évi LXXXVII. törvény 35. §-a 1999. március 1. napjával módosította és átszámozta (korábbi Btk. 137. § 8. pont). Az ekkor hatályba lépett törvényszöveg szerint bűnszervezet: bűncselekmények rendszeres elkövetése révén haszonszerzés végett létrejött olyan bűnszövetség, amely feladatmegosztáson, alá-fölérendeltségi rendszeren és személyi kapcsolatokon nyugvó szerepvállaláson alapul. Ezt követően a törvényszöveget a 2002. április 1. napjától hatályos, a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról szóló 2001. évi CXXI. törvény 19. § (5) bekezdése határozta meg. Aszerint a bűnszervezet: három vagy több személyből álló, hosszabb időre szervezett, összehangoltan működő csoport, amelynek célja ötévi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmények elkövetése. Ugyanez a szövegezés került át a 2013. július 1. napján hatályba lépett Btk. 459. § (1) bekezdés 1. pontjába is.

[34] E két törvényi rendelkezés összevetése alapján kitűnik, hogy a 2002. április 1. napjától hatályos módosítás a bűnszervezet fogalmi elemei közül többet elhagyott,

ugyanakkor új tényállási elemeket is meghatározott. A módosító törvény miniszteri indokolása akkor az alábbiakat tartalmazta: „A szervezett bűnözés elleni hatékony fellépés büntetőjogi eszközeinek kialakítása az elmúlt időszakban különös hangsúlyt kapott mind az Európai Unióban, mind más nemzetközi szervezetekben. 1998. december 21-én az Európai Unió Tanácsa együttes fellépést fogadott el az Európai Unió tagállamaiban a bűnöző szervezetben való részvétel bűncselekménnyé nyilvánításáról.”. Az együttes fellépés 1. Cikke határozza meg a bűnöző szervezet fogalmát: „Ezen együttes fellépés tekintetében a »bűnöző szervezet« kettőnél több személy hosszabb időre szóló szervezett együttműködését jelenti olyan bűncselekmények összehangolt elkövetésére, amelyek büntetési tételének felső határa legalább négyévi szabadságvesztés büntetés, vagy ilyen tartamú biztonsági intézkedés, avagy ennél súlyosabb büntetés, tekintet nélkül arra, hogy ezek a bűncselekmények magukban képezik az elkövetés célját, vagy pedig eszközül szolgálnak arra, hogy vagyoni előnyt szerezzenek és adott esetben közhatóságok működését megengedhetetlen módon befolyásolják.”.

[35] 2000. december 14-én a 2282/2000. (XI. 29.) Korm. határozat alapján a belügyminiszter aláírta az ENSZ keretében létrejött Egyezményt a határon átnyúló szervezett bűnözés ellen. Az Egyezmény 2. Cikke határozza meg a szervezett bűnözői csoport fogalmát.

[36] „Az Egyezmény alkalmazásában

»Bűnöző szervezet«: hosszabb ideig fennálló, három vagy több főből álló strukturált csoport, amely összehangoltan működik egy vagy több, ebben az Egyezményben meghatározott súlyos bűncselekmény vagy törvénsértés céljából, közvetlen vagy közvetett módon pénzügyi vagy más anyagi haszon megszerzésére törekedve;

»Súlyos bűncselekmény«: legalább négyévi szabadságvesztés-büntetéssel vagy szabadságelvonással járó intézkedéssel vagy súlyosabb büntetéssel büntethető törvénsértést megvalósító magatartás;

»Strukturált csoport«: nem egyetlen bűncselekmény azonnali végrehajtására, és nem alkalmasként létrehozott csoport, amelyben nem szükséges, hogy tagjai pontosan meghatározott szerepeket kapjanak, vagy hogy tagsága állandó legyen, illetőleg fejlett hierarchiával rendelkezzen”.

[37] A törvény az együttes fellépésnek és az említett ENSZ Egyezménynek megfelelő rendelkezést tartalmaz a bünszervezet fogalmára.

[38] A törvénymódosítás tehát tudatosan, az ENSZ Egyezmény kifejezetten ezt rögzítő tartalmára való utalással mellőzte a bünszervezet fogalmi elemei közül – egyebek mellett – az alá-fölérendeltség követelményét, a konspiratív működés pedig sem a korábbi, sem a későbbi szabályozásnak nem volt eleme, és azt a hivatkozott nemzetközi jogi aktusok sem kívánják meg. Mindezzel ellentétben áll tehát a 2019. évi LXVI. törvény miniszteri indokolásának az a megállapítása, hogy a korábbi bírói gyakorlat törvényrontó, tehát ún. „contra legem” lett volna. Az indokolás részben a korábbi módosítással tudatosan mellőzött, részben pedig a törvényben soha meg nem kívánt tényállási elemeket kér számon a gyakorlaton.

[39] Ugyanakkor kétségtelen, hogy a Magyarország 2020. évi központi költségvetésének megalapozásáról szóló 2019. évi LXVI. törvény 107. §-a újabb tényállási elemeket épített a bünszervezet Btk. 459. § (1) bekezdése szerinti fogalmába. Ez a hierarchikus szervezetség és a konspiratív működés. Tekintettel arra, hogy e módosítás 2019. július 10-én, azaz még a jogerős ítélet meghozatala előtt lépett hatályba, ezért az az ügyben nem közömbös.

[40] A 2019. évi LXVI. törvény 107. §-ával módosított Btk. 459. § (1) bekezdés 1. pontja szerint a bünszervezet megállapításának feltételei az alábbiak:

– legalább három személyből álló,

- hosszabb időre,
- hierarchikusan szervezett,
- konspiratíván működő csoport,
- amelynek célja ötévi, vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmények elkövetése.

E feltételek egyidejű megléte esetén törvényes a bűnszervezet megállapítása.

[41] A bűnszervezet törvényi feltételei közül a három vagy több személy megléte, és a szervezet céljának ötévi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmények elkövetésére való irányultsága részletesebb indokolást nem igényel. Ezt maga az indítvány sem sérelmezte.

[42] Elegendő arra utalni, hogy a III. rendű terhelt és társai terhére rótt költségvetési csalás büntette – ami egyúttal a csoport tevékenységének célját is képezte – jelen esetben felmerült minősítései alapján kiszabható szabadságvesztés tételkereteinek felső határa 8 év, illetve 10 év. A három vagy több személy megléte (már csupán az 5 terhelt személye okán is) szintén egyértelműen megállapítható. Nem feltétele a bűnszervezet megállapításának, hogy a III. rendű terhelt az elkövető-társait ismerje; elegendő, ha a tudata kiterjed arra, hogy a bűnös tevékenységet legalább hárman végzik. Az irányadó tényállás alapján {elsőfokú ítélet 16. oldal [44] pont} az I. rendű terhelt 2014. áprilisától 2017. márciusáig bezárólag egy gépjármű-kereskedelemmel foglalkozó bűnszervezetet szervezett és (ismertté nem vált társaival) irányított, amelynek tagjai voltak a II., III., IV. és V. rendű terheltek is. A II., III. IV. és V. rendű terheltek az I. rendű terhelt utasításai alapján jártak el {elsőfokú ítélet 15. oldal [41]-16. oldal [44] pont}.

[43] A terheltek közül többen ismerték egymást. A III. rendű terhelt ismerte az I. rendű terheltet, tőle kapta az utasításokat, a II. rendű terhelttel pedig egyidejűleg voltak cég 1 és cég 2 teljeskörű meghatalmazással rendelkező képviselői, akik a cégek képviseletében el is jártak {elsőfokú ítélet 14. oldal [33] pont-15. oldal [37] pont}. Ebből következően kétség sem fér ahhoz, hogy a III. rendű terhelt tudata átfogta tevékenységük során a kettőnél több személy abban való részvételét.

[44] A hosszabb időre szervezettség kapcsán a Kúria utal arra, hogy az irányadó tényállás szerint {elsőfokú ítélet 15. oldal [34]-[35] pont} a III. rendű terhelt már 2014. április 30-tól rendelkezési jogosultsággal bírt a cég 2, míg a cég 1-ben a külföldi ügyvezető 2015. január 15-én adott teljeskörű meghatalmazást. E két cég képviseletében a III. rendű terhelt az I. rendű terhelt által képviselt cég 3-nak 2014. II. negyedévtől 2015. augusztusáig számlázott fiktíven, mely időszak alatt az I. rendű terhelt 86.927.027 forint vagyoni hátrányt okozott a költségvetésnek, amelyhez a III. rendű terhelt – a II. rendű terhelttel együtt – 32.556.359 forint erejéig járult hozzá. Az I. rendű terhelt a cég 4 vonatkozásában 2014. IV. negyedév-2017. I. negyedév között 217.409.019 forint vagyoni hátrányt okozott a költségvetésnek, amelyhez a III. rendű terhelt – a II. rendű terhelttel együtt, fiktív számlákat 2016. I. negyedévéig kibocsátva – 147.470.945 forint erejéig járult hozzá. E tényekből csak az a következtetés vonható le, hogy a terheltek szándéka a szervezett keretek közötti tartós működésre irányult.

[45] Az irányadó tényállás – szemben a védői állásponttal – rögzíti a III. rendű terheltnak a bűnszervezet törvényi fogalmában meghatározott tárgyi ismérveket átfogó tudati tényeit is. A bűnsegéd tudatának valóban át kell fognia azt, hogy a tettes szándéka milyen bűncselekmény elkövetésére irányul, ehhez a tényállásszerű cselekményhez kell hozzájárulnia, s azt a véghezvitel végett kell erősítenie. A bűnsegédi bűnrészes a tényállásszerű cselekményt nem megvalósítja, hanem ahhoz hozzájárul. Jelen ügyben a III. rendű terhelt bűnsegédi tudata

átfogta azt, hogy a tettes szándéka milyen bűncselekmény elkövetésére irányul, és ő ezen bűncselekmény elkövetéséhez nyújt szándékosan segítséget.

[46] Az irányadó tényállás szerint az I. rendű terhelt által képviselt gazdasági társaságok a Közösségen belüli közvetlen gépjármű kereskedelmet folytattak 2014. április hónapjától kezdődően 2017. március hónapjával bezárólag. Az I. rendű terhelt a gépjármű-kereskedelemmel foglalkozó bünszervezetet azért hozta létre, hogy fiktív, színlelt számlázási láncolatokon keresztül a külföldön, de Közösségen belül beszerzett és Magyarországon értékesített járművek után az első belföldi forgalomba hozatalt terhelő adófizetési kötelezettséget kijátssza, és a tevékenységből származó bevétel utáni adófizetési kötelezettséget jogosulatlanul csökkentse, illetve a piacon árelőnyre, ezáltal nagyobb forgalomra tegyen szert. Az áfa-fizetési kötelezettség elkerülése érdekében, a fiktív számlázás céljából létrehozott gazdasági társaságok közül a cég 2, illetve a cég 1 képviselőjében járt el a III. rendű terhelt a II. rendű társával együtt; a fiktív számlázásban 2014. II. negyedév és 2016. I. negyedéve közötti időszakban vett részt.

[47] A III. rendű terhelt – miként a II. rendű és a IV. rendű terheltek is –, az I. rendű terhelt iránymutatásai, utasításai szerint járt el. Az I. rendű terhelt határozta meg azt, hogy mikor, hova kell utazni, konkrétan melyik járművet mennyiért kell megvásárolni, az ahhoz szükséges tőkét, valamint a Magyarországra történő szállítással kapcsolatos költségeket is ő biztosította. Ezt követően – többek között – a III. rendű terhelt a II. rendű terhelttel együtt a cég 2 és a cég 1 nevében úgy számlázott az I. rendű terhelt utasításának megfelelően, mintha ezen két cég, valamint az I. rendű terhelt által képviselt cég 3 és cég 4 között tényleges gazdasági tevékenység lett volna. Az I. rendű terhelt által képviselt gazdasági társaságok részére kiállított számlák tartalmát, a gépjármű alvázszáma, a teljesítés időpontja és az ár tekintetében szintén az I. rendű terhelt határozta meg. A számla szerinti vételárat is az I. rendű terhelt utalta át – többek között – a III. rendű és II. rendű terhelt által képviselt cég 2 és cég 1 bankszámlájára, amelyről azt ők az általuk képviselt, és fiktíven számlázó cég képviselőjében eljárva készpénzben felvették, és visszaadták az I. rendű terheltnak. A III. rendű terhelt, miként a II. rendű és IV. rendű terheltek is, gépjárművenként 50.000-150.000 forint közötti összeget kaptak a közreműködésért.

[48] Ez a hierarchikus szervezeti felépítés – mint törvényi feltétel – rajzolódik ki az irányadó tényállás alapján {elsőfokú ítélet 14-16. oldal [29]-[44] pont}. Az I. rendű terhelt volt az, aki szervezte és átfogta a cselekményeket, irányító szerepet töltött be. Ő adott utasítást a szervezetben alatta lévő elkövető-társaknak, így a II., III., IV. és V. rendű terhelteknek.

[49] A hierarchikus szervezettség nem jelenti valamennyi bünszervezetben résztvevő személy hierarchiában való elhelyezkedését. Amennyiben azonban olyan adat áll rendelkezésre, amely akár egy résztvevő szervező, koordináló, irányító szerepére vonatkozik a feladatok megosztása során, akkor e körülmény olyan alá-fölérendeltséget jelentő személykapcsolatnak tekinthető, amely megalapozhatja a bünszervezet megállapítását az új fogalom szerint is.

[50] A szervezet felső szintjén az I. rendű terhelt állt, az alatta lévő szinten a II., III., IV. és V. rendű terheltek. Az irányadó tényállás – a védői állásponttal ellentétben – nem a gazdasági szereplők képviselőinek egymás mellé rendeltségét mutatta, hanem a bünszervezetten belüli alá-fölérendeltségi viszonyt. Az I. rendű terhelt a szervezetben a II., III. és IV. rendű terhelt felett foglalt helyet, akik a „missing trader” cégek számlázásáért, a pénzek bankból történő azonnali felvételéért és visszaadásáért, a III. rendű és IV. rendű terhelt ezen kívül a gépkocsik külföldről történő behozataláért, a partnerekkel való kapcsolattartásért volt felelős, a II. rendű terhelt pedig a „missing trader” cégek adóhatósággal történő kapcsolattartását is ellátta. Utal a Kúria arra, hogy a III. rendű terhelt nem állt munkajogi kapcsolatban az I. rendű terhelttel, az

általuk képviselt cégek között valós gazdasági tevékenység sem volt, így az I. rendű terhelt utasítási „jogköre”, illetve utasításainak teljesítése csakis a bűnszervezethez való csatlakozásból fakadt.

[51] A csoport konspiratív működése lényegében a korábbi fogalmi elemek közül az összehangolt működésének feleltethető meg, amennyiben az a külvilág elől rejtve valósul meg, de nem jelenti a teljes szervezet minden tagjával való együttműködést, hanem az egyes cselekményekhez rendelt személyek összehangolt tevékenységét feltételezi. Jelen esetben az elsőfokú ítélet [44] pontja tartalmazza, hogy „az egész bűnszervezet konspiratív módon működött, erre utal a tényleges gazdasági tevékenységet nem végző cégek bevonása, strómanok alkalmazása, kódolt nyelv használata a pénzáadások kapcsán, illetőleg az irányított számlázás és az irányított adózás, valamint a cégek »eltemetése«, iratanyagaik megsemmisítése. Az I. rendű terhelt egymás után használta fel a cégeit a költségvetési csalás elkövetése céljából, az általa irányított bűnsejtek ugyanazok a személyek voltak, a beszámlázó cégek folyamatos cserélgetése mellett”.

[52] Mindez a bűnszervezet megállapításához megkívánt konspiratív működés fogalmának mindenben megfelel. Az elsőfokú bíróság megindokolta {elsőfokú ítélet [274]-[282] pont}, hogy miben állt a bűnszervezet hierarchikus felépítése, konspirációs tevékenysége. Ezt az álláspontot osztotta, részben kiegészítette és helyesbítette a másodfokú bíróság {másodfokú ítélet [81]-[83] pont). Az eljáró bíróságok – szemben az indítvány állításával – a bűnszervezet valamennyi fogalmi eleme megállapításának kellő indokát adták.

[53] Utal arra a Kúria, hogy a 4/2005. BJE jogegységi határozat szerint a bűnszervezetben elkövetés megállapítható azzal szemben is, aki – eseti jelleggel – a bűnszervezet tevékenységéhez kapcsolódóan akár egyetlen cselekményt tettesként vagy részesként valósít meg. A bűnszervezet jogkövetkezményei akkor alkalmazhatók, ha az elkövető tudata a bűnszervezet törvényben meghatározott tárgyi ismérveit átfogja. Jelen ügyben a III. rendű terhelt tudta, hogy az általa képviselt két gazdasági társaság nem végez valós gazdasági tevékenységet, ennél fogva azok, valamint az I. rendű terhelt által képviselt gazdasági társaságok között valós gazdasági tevékenység nincs. Ennek ellenére – a II. rendű terhelt társával együtt – hosszú időszakon keresztül valótlannul számlázott az I. rendű terhelt számára, illetve az I. rendű terhelt általi, Közösségen belül történő gépjárművek behozatalában személyesen is részt vett, ezáltal tisztában volt az I. rendű terhelt tevékenységével, melyhez anyagi ellenszolgáltatás fejében segítséget nyújtott.

[54] Következésképp az irányadó tényállásból az következik, hogy a bűnszervezet valamennyi ismérve – az elbíráláskor hatályos törvény alapján is – megvalósult, és azt a III. rendű terheltnek fel kellett ismernie. Ezért a bíróság jogerős ítéletében törvényesen állapította meg, hogy a felülvizsgálattal érintett III. rendű terhelt a terhére rótt bűncselekményt bűnszervezetben követte el, az elbíráláskor hatályos törvény alkalmazása sem eredményezne enyhébb elbírálást (a bűnszervezet mellőzését). Így arra nincs is törvényes ok.

[55] A bűnszervezet megállapításának az elkövetéskor hatályos, a Btk. 459. § (1) bekezdés 1. pontjában írt valamennyi (a hierarchikus felépítést és a konspiratív működést nélkülöző) feltétele pedig értelemszerűen szintén megvalósult. Fel sem merülhet, hogy a III. rendű terhelt a terhére rótt cselekmények elkövetése során ne lett volna tisztában azzal, hogy saját tevékenységét legalább három (valójában annál több) személy, hosszabb időre szervezett, ötévi, vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmények elkövetésére irányuló, összehangolt működése keretében fejti ki.

[56] Mindezek alapján tehát a bíróság a jogerős ítéletében törvényesen állapította meg, hogy a III. rendű terhelt a cselekményét bűnszervezetben követte el, és törvényesen alkalmazta annak a büntetési tételre kiható jogkövetkezményeit is.

[57] 3. Ugyanakkor a Kúria hangsúlyozza, hogy a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont második fordulata szerinti felülvizsgálat esetén – azaz a Btk. más szabályának megsértése kapcsán - a kiszabott büntetés csak akkor tekinthető törvénysértőnek, ha annak neme és/vagy mértéke a Btk. valamely mérlegelést nem tűrő rendelkezésébe ütközik. Törvénysértő büntetés címén felülvizsgálati ok az olyan anyagi jogi szabály megszegése, aminek alkalmazását a büntetés (intézkedés) meghatározása esetében a törvény az ítélőbíró számára korlátok közé szorítva biztosítja, és elvétése miatt az egyszerűsített felülvizsgálat (Be. XCIV. Fejezet) nem ad jogorvoslati lehetőséget. Ilyen esetben a büntetés nem illeszkedik a törvénybe, másként szólva ilyen büntetést – illetve ilyen formában joghátrányt – a törvény nem ismer, nem tesz lehetővé [Kúria Bfv.III.1559/2018/10. (BH 2020.9.)].

[58] Ez – egyebek mellett – akkor valósul meg, ha a kiszabott büntetés neme vagy mértéke kívül esik az adott bűncselekményre kiszabható büntetési tételkereten, feltéve, hogy a kifogásolt büntetés kiszabására a büntetési tétel alsó vagy felső határának áttörését lehetővé tevő Különös részi rendelkezések sem adnak alapot.

[59] Jelen ügyben azonban a III. rendű terhelttel szemben a jogerős ítéletben kiszabott büntetés még a bünszervezetben elkövetés miatti büntetési tételkeret-növekedést figyelmen kívül hagyva is a költségvetési csalás büntettének [Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont 3. fordulat, (5) bekezdés b) pont 2. fordulat] 5 évtől 10 évig terjedő büntetési tételének keretei közé esik, ekként a III. rendű terhelttel szemben halmazati büntetésként kiszabható, öt évtől tizenöt évig terjedő tételkeret minimumával egyezne meg. Következésképpen az akkor sem lenne törvénysértőnek tekinthető, ha a bünszervezetben elkövetést a büntetés kiszabása során mellőzni kellene.

[60] A bünszervezetben való elkövetés megállapításának további jogkövetkezménye a büntetési tétel keretének emelkedésén kívül a büntetés végrehajtása során feltételes szabadságra bocsátás kizárása, valamint a fegyház végrehajtási fokozat megállapítása is.

[61] A feltételes szabadság lehetőségéből kizárás, valamint a szabadságvesztés büntetés fokozatának meghatározása azonban akkor sem tekinthető törvénysértő büntetéskiszabásnak, ha annak alapja a bünszervezetben elkövetés védő által állított téves megállapítása lenne. Az erre való hivatkozás a felülvizsgálat Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontjában foglalt törvényi okán kívül esik (EBH 2015.B.6., BH 2015.269.II., BH 2015.180.).

[62] 4. A helyes minősítés mellett és a büntetéskiszabás kötelező szabályának megsértése nélkül kiszabott büntetés pedig önmagában nem képezheti a felülvizsgálat tárgyát, így az sem, hogy a bíróságok a büntetéskiszabás során a büntetés célját, a büntetéskiszabás elveit, illetőleg a büntetéskiszabás során értékelhető tényezőkről szóló 56. BK állásfoglalást miként vették figyelembe (BH 2019.158.II., BH 2016.264.II., BH 2012.239., EBH 2011.2387.II., BH 2005.337.III.).

[63] Az eljáró bíróságok nem valósítottak meg a Be. 649. § (2) bekezdésében meghatározott eljárási szabálysértést sem.

[64] A fentiekre tekintettel a Kúria a III. rendű terhelt védője felülvizsgálati indítványának nem adott helyt, és a támadott határozatokat – a Be. 660. § (1) bekezdésének főszabálya szerint tanácsulésen – a III. rendű terhelt tekintetében a Be. 662. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta. A Kúria elnöke a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 10. § (2) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria ügyelosztási rendjének IV.6. pontjában jelen ügytípusra öttagú tanács eljárását rendelte el.

[65] IV. A Be. 6. § (4) bekezdése értelmében a Kúria határozatával szemben fellebbezésnek helye nincs; felülvizsgálatát a Be. 650. § (1) bekezdés b) pont második fordulata zárja ki.

[66] A Be. 652. § (6) bekezdése szerint minden jogosult csak egyszer nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a Be. 649. § (3)-(5) bekezdésén alapul. Az említett törvényhely (7) bekezdése szerint felülvizsgálati indítvány ugyanazon tartalommal csak egyszer nyújtható be. A Be. 656. § (4) bekezdése pedig akként rendelkezik, hogy az ugyanazon jogosult által ismételten előterjesztett, illetve az azonos tartalommal ismételten előterjesztett indítványt a Kúria érdemi indokolás nélkül elutasíthatja.

Budapest, 2023. április 6.

Dr. Somogyi Gábor s.k. a tanács elnöke, Dr. Boros Tibor s.k. előadó bíró, Dr. Harangozó Attila s.k. bíró, Dr. Demeter Zsuzsanna s.k. bíró, Dr. Metzing Márton s.k. bíró